

Anna Kacperczyk

Autoetnografia – w stronę humanizacji nauki

Przegląd Socjologii Jakościowej 10/3, 6-13

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Kacperczyk
Uniwersytet Łódzki

Od redaktora:

Autoetnografia – w stronę humanizacji nauki

Abstrakt Przedmiotem tomu *Autoetnografia – technika, metoda, nowy paradygmat?* jest problematyka metodologicznych i aplikacyjnych aspektów autoetnografii. Artykuły wchodzące w skład numeru rozmieszczone są w dwóch częściach: *Część I. Problemy paradygmatyczne i metodologiczne zastosowania autoetnografii* oraz *Część II. Aplikacyjny wymiar autoetnografii*. W opracowaniu tym starano się oddać napięcie istniejące pomiędzy dwoma głównymi nurtami uprawiania autoetnografii: paradygmatem autoetnografii ewokatywnej (*evocative/emotional autoethnography*) oraz autoetnografii analitycznej (*analytic autoethnography*) poprzez odwołanie do wypowiedzi kluczowych dla tych ujęć postaci: Carolyn Ellis oraz Leona Andersona. Prezentowany jest unikalny wywiad z Carolyn Ellis oraz pierwsze polskie tłumaczenie kluczowego artykułu Leona Andersona, w którym wprowadza on do obiegu naukowego pojęcie „autoetnografii analitycznej”.

Autoetnografia wnosi do procesu badawczego wrażliwość samego badacza i przyczynia się do zrozumienia roli jego refleksyjności w procesie wytwarzania wiedzy. Jak żadna inna metoda socjologiczna w wyrafinowany sposób odsłania wielowymiarowość pozycji badacza. W tym sensie można postrzeżać autoetnografię zarówno jako część walidacji i uwiarygodnienia procesu badawczego, jak i szerzej – jako składnik procesu humanizacji nauki. Niniejsza publikacja jest odpowiedzią na rosnące zainteresowanie autoetnografią jako praktyką badawczą oraz próbą wypełnienia publikacyjnej luki na ten temat w literaturze polskojęzycznej.

Słowa kluczowe autoetnografia analityczna, autoetnografia ewokatywna, humanizacja nauki, metodologia, praktyka badawcza

Anna Kacperczyk, dr, socjolog, adiunkt w Katedrze Metod i Technik Badań Społecznych w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego. Członek zespołu redakcyjnego „Qualitative Sociology Review” oraz „Przeglądu Socjologii Jakościowej”. Członek Zarządu Oddziału Łódzkiego PTS. Za książkę *Wsparcie społeczne w instytucjach opieki paliatywnej i hospicyjnej* (2006) otrzymała w 2008 roku Nagrodę im. Stanisława Ossowskiego. Zainteresowania naukowe: metodologia

badania społecznych, teoria ugruntowana, badania jakościowe, symboliczny interakcjonizm.

Adres kontaktowy:

Katedra Metod i Technik Badań Społecznych
Instytut Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego
ul. Rewolucji 1905 r. 41, 90-214 Łódź
e-mail: anna.kacperczyk@gmail.com

Artykuły zawarte w tomie „Przeglądu Socjologii Jakościowej” pod tytułem *Autoetnografia – technika, metoda, nowy paradygmat?* należą do dorobku XV Ogólnopolskiego Zjazdu Socjologicznego, który odbywał się w Szczecinie w dniach 11–14 września 2013 roku, i są efektem obrad Zjazdowej Grupy Tematycznej nr 3 pod tym samym tytułem.

Niniejsza publikacja jest odpowiedzią na rosnące zainteresowanie autoetnografią jako praktyką badawczą. Ten zwrot ku autoetnografii, akcentowany szczególnie przez podejścia feministyczne, postmodernistyczne oraz konstruktywistyczne, można bez trudu zaobserwować na łamach zagranicznych czasopism naukowych¹, w których pojawiają się liczne artykuły stanowiące aplikacje autoetnografii lub omawiające jej metodologiczne i metodyczne aspekty. Do rozpropagowania autoetnografii jako sposobu wytwarzania wiedzy przyczyniły się także publikacje w serii *Ethnographic Alternatives* wydawane przez AltaMira Press. Nazwa „autoetnografia” pojawia się w tytułach znaczących opracowań o charakterze metodologicznym (Goldschmidt 1977; Lionnet 1989; Deck 1990; Pratt 1994; Ellis, Bochner 1996; Clough 1997; Ellis 1997; 1998; Reed-Danahay 1997; Muncey 2005; Brydie-Leigh, Ellis 2009). Wydało się książki pełniące funkcje podręczników i wpro-

wadzeń do posługiwania się tą metodą – takie jak: *Autoethnography: Rewriting the Self and the Social* (Reed-Danahay 1997), *Autoethnography as Method* (Chang 2008), *Handbook of Autoethnography* (Holman Jones, Adams, Ellis 2013) czy *Creating Autoethnographies* (Muncey 2010). O rosnącej legitymizacji autoetnograficznego podejścia do zbierania i analizy danych świadczy także fakt, że bronią prace magisterskie (Trotter 1992) oraz dysertacje doktorskie (Herndon 1993; Reis Mott 2007; Hirschler 2008) bazujące na tak prowadzonych badaniach. Pojawiły się nawet opracowania rekonstruuje praktyki autoetnograficzne w dziewiętnastowiecznym powieściopisarstwie brytyjskim (Buzard 2005). Widoczne jest także instytucjonalne osadzenie autoetnografii w nauczaniu etnografii oraz w studiach nad komunikacją, gdzie prowadzi się kursy przybliżające studentom ten rodzaj praktyki badawczej.

Autoetnografia, która wyrosła z utraty zaufania wobec ortodoksyjnej metodologii nauk społecznych, oznacza zwrócenie się w stronę narracji jako sposobu badania i jest wyrazem poszukiwania „odmiennej relacji pomiędzy badaczem a podmiotem i pomiędzy autorem i czytelnikiem” (Ellis, Bochner 2000: 743 [tłum. AK]). Badacz używa tu swoich własnych doświadczeń jako źródła opisu kultury, w której uczestniczy i którą bada.

Autoetnografia lokowana często na pograniczu etnografii oraz autobiografii badacza (Kubinowski 2010: 195) w istocie podziela pewne elementy z gatunkami etnograficznymi oraz metodą biograficzną, jednocześnie jednak stanowi odmianę gatunku pisarskiego lub performansu wyraźnie przekraczającą ramy dyscyplinarne antropologii, socjologii

¹ Można tu wymienić czasopisma, takie jak: „American Anthropologist”, „Anthropology and Humanism Quarterly”, „Communication Monographs”, „Communication Education”, „Feminist Studies”, „Journal of Personal and Interpersonal Loss”, „Literature in Performance”, „Qualitative Inquiry”, „The Qualitative Report”, „Sociological Quarterly”, „Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research”, „Symbolic Interaction”, „Text and Performance Quarterly”, „Western Journal of Communication”, „Women's Studies Interactional Forum”, „International Journal of Qualitative Methods” czy wreszcie „Journal of Contemporary Ethnography”, który tematyce autoetnografii poświęcił cały numer w kwietniu 1996 roku (vol. 25, no. 1) – redagowany przez Carolyn Ellis – oraz w sierpniu 2006 roku (vol. 35, no. 4) – redagowany przez Leona Andersona.

czy psychologii społecznej, zmierzając wyraźnie w stronę ujęć inter- oraz transdyscyplinarnych osadzonych w osobistym doświadczeniu badacza. Autoetnografie stanowią „silnie spersonalizowane odsłaniające teksty, w których autorzy opowiadają historie o swoich własnych życiowych doświadczeniach, odnosząc to, co osobiste do tego, co kulturowe” (Richardson 2000: 52).

W efekcie autoetnografia wnosi do procesu badawczego wrażliwość samego badacza i przyczynia się do zrozumienia roli jego refleksyjności w procesie wytwarzania wiedzy. „Żadna inna metoda socjologiczna nie ma takiego potencjału ujawniania refleksji, które są wplecione w codzienną praktykę badawczą. Żadna inna metoda nie jest w stanie w bardziej wyrafinowany i szczegółowy sposób odsłonić wielowymiarowości pozycji badacza, włączając w to jego pozycję w świecie akademickim” (Ruiz-Junco, Vidal-Ortiz 2011: 206). W tym sensie można postrzegać autoetnografię zarówno jako część walidacji i uwiarygodnienia procesu badawczego, jak i szerzej – jako składnik procesu humanizacji nauki.

Współcześnie autoetnografia rozwija się w dwóch głównych nurtach: paradygmatu **autoetnografii ewokatywnej** (*evocative/emotional autoethnography*, Ellis 1997; 2004; Ellis, Bochner 2006), zmierzającej w stronę nowych artystycznych, impresjonistycznych, performatywnych, humanistycznych i literackich form etnografii uprzywilejowujących żywą opowieść ponad naukową analizę (Ellis, Bochner 2006: 443) oraz **autoetnografii analitycznej** (Anderson 2006a: 374), która na pierwszy plan wysuwa właśnie analizę materiału etnograficznego oraz teoretyzowanie. Starając się odzwierciedlić napięcie

między tymi dwoma podejściami do autoetnografii, odwołujemy się w niniejszym numerze do wypowiedzi kluczowych dla tych ujęć postaci: Carolyn Ellis oraz Leona Andersona. Przedstawiamy unikalny wywiad z Carolyn Ellis przeprowadzony w Warszawie w maju ubiegłego roku przez Marcina Kafara. Prezentujemy także pierwsze polskie tłumaczenie kluczowego artykułu Leona Andersona, w którym wprowadza on do obiegu naukowego pojęcie „autoetnografii analitycznej”.

Przedmiotem tomu *Autoetnografia – technika, metoda, nowy paradygmat?* jest problematyka metodologicznych i aplikacyjnych aspektów autoetnografii. Artykuły wchodzące w jego skład rozmieszczone są w dwóch częściach: Część I. *Problemy paradygmatyczne i metodologiczne zastosowania autoetnografii* oraz Część II. *Aplikacyjny wymiar autoetnografii*. Rozważaniom przyświeca idea stworzenia przestrzeni wymiany doświadczeń pomiędzy naukowcami podejmującymi badania przy użyciu autoetnografii oraz badaczami zainteresowanymi tą problematyką.

Numer otwiera artykuł Marcina Kafara *Wokół humanizacji nauki – znaki, tropy, konteksty*, w którym podejmuje on zagadnienia miejsca prac o charakterze autoetnograficznym we współczesnej humanistyce. Autor poprzez sięgnięcie do zestawu kanonicznych tekstów autoetnograficznych próbuje zrekonstruować podstawowe założenia epistemiczne i ontologiczne *podejścia autoetnograficznego*, kładąc szczególny nacisk na kwestię powiązań *praktyk autoetnograficznych* z procesami, które dają się zamknąć w formule „humanizacji” nauki. W takim ujęciu autoetnografia jest specyficznym rodzajem wiedzy, której centralną oś stanowi problem

człowieka jako nadrzędnej wartości etycznej. Autor w swoim tekście pokazuje wyraźnie, że nieodłącznym aspektem *działań autoetnograficznych* jest ich *pozanaukowy* aspekt aksjologiczny, w którym „los”, „sprawy ludzkie”, „osoba”, „wartości”, „życie”, „doświadczenie”, „Inny”, „Ja jako Inny” stanowią składowe języka rodzące się w wyniku wielowymiarowej *pracy autoetnograficznej*, stanowiącej alternatywę dla klasycznych odmian nauki skupiających uwagę na zewnętrznych opisach świata.

Kolejny tekst autorstwa Anny Kacperczyk pod tytułem *Autoetnografia – technika, metoda, nowy paradygmat? O metodologicznym statusie autoetnografii* podejmuje próbę wprowadzenia pojęciowego ładu w obszarze terminologii oraz opisu praktycznych zastosowań autoetnografii z punktu widzenia metodologii badań społecznych. Na podstawie przeglądu badań posługujących się tą praktyką badawczą autorka usiłuje zrekonstruować wymiary, w jakich występuje autoetnografia we współczesnych badaniach społecznych. Wyróżnia trzy poziomy, na których wykorzystywana jest autoetnografia: poziom wytwarzania danych, na którym autoetnografia pozostaje wyłącznie techniką otrzymywania informacji; poziom rozwiązywania problemów badawczych, na którym autoetnografia funkcjonuje jako metoda lub strategia badawcza oraz poziom epistemologiczny, dotyczący samej filozofii uprawiania badań, na którym autoetnografia jawi się jako nowy paradygmat badań społecznych.

W artykule Joanny Bieleckiej-Prus zatytułowanym *Po co nam autoetnografia? Krytyczna analiza autoetnografii jako metody badawczej* również pojawia się próba porządkowania pola działań ba-

dawczych określanych jako autoetnografia. Autorka stara się „wyraźnie określić, jakie wartości poznawcze wnosi ona do procesu badawczego”. Rekonstruuje sposoby definiowania autoetnografii przez jej propagatorów i zwolenników oraz funkcje, jakie pełni dla jej twórcy i odbiorcy. Autorka omawiając typy autoetnografii, sięga do ich założeń ontologicznych i epistemologicznych, sytuując całość swoich rozważań w szerokim kontekście debat metodologicznych „nad nowymi sposobami definiowania wiedzy naukowej i kryteriów poznania w naukach społecznych oraz związanych z nimi problemów demarkacyjnych oddzielających czynności naukowe od czynności pseudonaukowych czy pseudoliterackich”.

Czwarty z artykułów części metodologicznej, autorstwa Radosława Kossakowskiego, pod tytułem *Medytacja i futbolowa gorączka. O potencjale, ograniczeniach i domknięciach autoetnografii* podejmuje dyskusję dotyczącą sporu pomiędzy przedstawicielami nurtu „sugestywnego” (ewokatywnego) oraz „analitycznego” prowadzenia badań autoetnograficznych. Autor, omawiając zalety każdego z tych podejść, wskazuje na możliwości łączenia obydwu skrajnych odmian autoetnografii, ale jednocześnie ukazuje pewne ograniczenia podejścia „sugestywnego”. Poruszając się w obszarze dyskusji nad autoetnografią, sięga do własnego zaplecza badawczego – podając przykłady z autoetnografii medytacji oraz badań nad kulturą kibicowską.

Centralną część numeru stanowi wywiad z Carolyn Ellis *Autoethnography, Storytelling, and Life as Lived*, w którym mówi ona o wadze opowieści w życiu i w procesie badawczym, ale także o konieczności

znalezienia równowagi pomiędzy pracą a życiem i wzajemnych przepływach pomiędzy tymi obszarami. Rozmówczyni Marcina Kafara skłonna jest traktować etnografię i autoetnografię jako sposób życia i postrzegania świata, a nie tylko instrumenty prowadzenia badań naukowych. Swoją pracę akademicką postrzega jako powołanie. W wywiadzie podejmuje także problem metodologicznych aspektów autoetnografii.

Część teoretyczno-metodologiczną zamyka pierwszy polski przekład klasycznego artykułu o *Autoetnografii analitycznej* autorstwa nestora tej dyscypliny – Leona Andersona (2006a). Angielskojęzyczny artykuł po raz pierwszy ukazał się w „Journal of Contemporary Ethnography” w 2006 roku, wywołując żywe zainteresowanie oraz burzliwą polemikę (Anderson 2006b; Atkinson 2006; Burnier 2006; Charmaz 2006; Denzin 2006; Ellis, Bochner 2006; Vryan 2006), a w efekcie doprowadzając do spolaryzowania podejść wobec uprawiania autoetnografii. Anderson, obserwując wzrost zainteresowania autoetnografią w jej wersji ewokatywnej, „która opiera się na postmodernistycznym typie wrażliwości i której zwolennicy dystansują się wobec realistycznych i analitycznych tradycji etnograficznych”, stara się wykroić pole, w którym uprawiając autoetnografię, nadal można sięgać do zaplecza tradycyjnych praktyk etnograficznych. W tym celu precyzuje rozumienie terminu *autoetnografia analityczna* jako określenie badań, w ramach których badacz (1) uzyskuje status pełnego uczestnika w badanej grupie, (2) wykazuje refleksję analityczną, (3) jego Ja jest narracyjnie widoczne w procesie generowania danych, (4) nie poprzestaje na dialogu wewnętrznym z samym sobą, ale

prowadzi go z informatorami w terenie, (5) jest zaangażowany w analizę teoretyczną. Tłumaczenie tekstu Andersona wykonała Maja Brzozowska-Brywczyńska.

Drużga część tomu poświęcona jest aplikacyjnemu wymiarowi autoetnografii. Otwiera ją tekst Magdaleny Kamińskiej pod tytułem *Autoetnografia jako technika badań etnograficznych w Internecie*. Autorka odnosi się do etnografii społeczności internetowych, które realizują „narracyjny model opowieści o osobistym doświadczeniu”, wskazując na swoiste zainteresowanie tego pola badawczego relacją „pomiędzy podmiotem a przedmiotem badania”, ujmowaną jako jednokierunkowa. Współczesna etnografia Internetu jest realizowana z coraz większą świadomością metodologiczną, lepiej umocowana teoretycznie, poszukująca „równowagi między *emic* i *etic* w narracyjnej warstwie tekstu etnograficznego”. Autorka czyni przedmiotem swojego zainteresowania tak zwaną „autoetnografię *à rebours*”, w ramach której uczestnicy cyberkultury „wspólnie konstruują refleksyjne autonarracje na temat swojej grupy stylizowane na teksty naukowe”.

Kolejny tekst Dominiki Byczkowskiej-Owczarek, zatytułowany *Zastosowanie autoetnografii analitycznej w badaniu społecznych aspektów doświadczenia choroby*, przenosi nas w obszar badań nad doświadczaniem choroby oraz miejsca autoetnografii jako metody w tak szczególnym polu badawczym. Autorka przedstawia społeczne uwarunkowania doświadczania choroby, niesprawności i bólu z perspektywy socjologów, antropologów, pedagogów, a także przedstawicieli nauk medycznych.

Bazą dla tych rozważań są dwa badania autoetnograficzne, których autorzy doświadczali poważnej, zagrażającej życiu choroby. Na tej podstawie autorka stara się wskazać cechy pożądane w badaniu autoetnograficznym, jak: „teoretyczna i metodologiczna dyscyplina, wgląd we własne doświadczenia, przeżycia oraz szczerść i otwartość”, a także podsuwa wskazówki praktyczne związane z wykorzystaniem autoetnografii jako metody i techniki badawczej. Autoetnografia analityczna zostaje tu wyraźnie przeciwstawiona autoetnografii sugestywnej.

Artykuł Beaty Kowalczyk pod tytułem *(Nie)przekładalność (?) perspektyw w świecie muzyki klasycznej. Autoetnografia socjologa-observatora i japończyka-tłumacza* przedstawia praktyczne zastosowanie metody autoetnografii analitycznej (Anderson) do socjologicznego opisu świata sztuki (Howard Becker). Prezentowany obszar badawczy dotyczy społecznego świata muzyki klasycznej i szczególnej roli, jaką w interakcjach pomiędzy muzykami japońskimi a polskimi realizującymi wspólne projekty muzyczne pełni tłumacz. Autorka pokazuje korzyści, jakie płyną z zastosowania paradygmatu autoetnografii analitycznej do omawianego obszaru badawczego. Porusza też kwestie związane z prowadzeniem badania w języku obcym.

Integralną częścią numeru, zamykającą rozważania na temat autoetnografii, jest przygotowana przez Annę Kacperczyk recenzja książki pod redakcją Marcina Kafara zatytułowanej *Biografie naukowe. Perspektywa transdyscyplinarna* (Łódź 2011). Nawiązuje ona bezpośrednio do zagadnień związanych z procesem humanizacji nauki za sprawą włączenia w pole badań akademickich sfery doświadczeń

osobistych badaczy. Biografie naukowców stanowią zaczątek zmian oraz źródło rozwoju całej dyscypliny i określają humanistykę w jej najbardziej podstawowym kształcie, ponieważ podstawowe działanie w społecznym świecie nauki stanowi właśnie aktywność poznawcza żywych ludzi, możliwa do uchwycenia przy użyciu narzędzi lokujących się na pograniczu badań biograficznych, studiów performatywnych, *oral history* oraz autoetnografii.

Pomimo bardzo bogatej literatury zagranicznej odwołującej się do tematyki autoetnografii, wciąż odczuwamy niedosyt wiedzy na temat możliwości aplikacyjnych, zalet i ograniczeń tego podejścia w publikacjach polskojęzycznych. Na gruncie polskim autoetnografia jest dość rzadko stosowana. Wynikać to może z nowatorstwa samej metody, jak również i stąd, że jest to trudny i bardzo angażujący rodzaj metodologii badań jakościowych. Jednocześnie autoetnografia stanowi gatunek badania wciąż rozwijający się i podlegający intensywnym przemianom, co także utrudnia jej aplikację. Rosnąca popularność autoetnografii nie idzie też w parze z wypracowaniem ujednoliconych wzorców posługiwania się tą „metodą”. W polskojęzycznej literaturze socjologicznej niewiele jest metodologicznych tekstów dotyczących autoetnografii. Przypuszczalnie jedną z przyczyn i źródeł krytyki kierowanej pod adresem autoetnografii jest właśnie spore zamieszanie terminologiczne oraz metodyczne przy jej stosowaniu. Mam nadzieję, że ten zbiór artykułów przyczyni się do właściwego rozpoznania oraz prawidłowego używania instrumentarium badawczego, jakiego dostarcza autoetnografia i sprawi, że badacze z większą świadomością metodologiczną będą się do niej odwoływać. Zapraszam do lektury.

Bibliografia

- Anderson Leon (2006a) *Analytic Autoethnography*. „Journal of Contemporary Ethnography”, vol. 35, no. 4, s. 373–395.
- (2006b) *On Apples, Oranges, and Autopsies: A Response to Commentators*. „Journal of Contemporary Ethnography”, vol. 35, no. 4, s. 450–465.
- Atkinson Paul (2006) *Rescuing Autoethnography*. „Journal of Contemporary Ethnography”, vol. 35, no. 4, s. 400–404.
- Bartleet Brydie-Leigh, Ellis Carolyn, eds. (2009) *Music Autoethnographies: Making Autoethnography Sing/Making Music Personal*. Bowen Hills, QLD: Australian Academic Press.
- Bochner Arthur P., Ellis Carolyn, eds. (2002) *Ethnographically Speaking: Autoethnography, Literature, and Aesthetics*. Walnut Creek: AltaMira Press.
- Burnier DeLysa (2006) *Encounters With the Self in Social Science Research. A Political Scientist Looks at Autoethnography*. „Journal of Contemporary Ethnography”, vol. 35, no. 4, s. 410–418.
- Buzard James (2005) *Disorienting Fiction. The Autoethnographic Work of Nineteenth-Century British Novels*. Princeton, Oxford: Princeton University Press.
- Chang Heewon (2008) *Autoethnography as Method. Developing Qualitative Inquiry*. Walnut Creek: Left Coast Press.
- Charmaz Kathy (2006) *The Power of Names*. „Journal of Contemporary Ethnography”, vol. 35, no. 4, s. 396–399.
- Clough Patricia T. (1997) *Autotelecommunication and Autoethnography: A Reading of Carolyn Ellis's Final Negotiations*. „Sociological Quarterly”, vol. 38, no. 1, s. 95–110.
- Deck Alice (1990) *Autoethnography: Zora Neale Hurston, Noni Jabavu, and Cross-Disciplinary Discourse*. „Black American Literature Forum”, vol. 24, s. 237–256.
- Denzin Norman K. (2006) *Analytic Autoethnography, or Déjà Vu All Over Again*. „Journal of Contemporary Ethnography”, vol. 35, no. 4, s. 419–428.
- Ellis Carolyn (1997) *Evocative Autoethnography: Writing Emotionally About Our Lives* [w:] William G. Tierney, Yvonna S. Lincoln, eds., *Representation and the Text: Re-Framing the Narrative Voice*. Albany: State University of New York Press, s. 115–142.
- (1998) *Exploring Loss Through Autoethnographic Inquiry: Autoethnographic Stories, Co-constructed Narratives, and Interactive Interviews* [w:] John H. Harvey, ed., *Perspectives on Loss: A Sourcebook*. Philadelphia: Taylor & Francis, s. 49–62.
- (2004) *The Ethnographic I: A Methodological Novel About Autoethnography*. Walnut Creek: AltaMira Press.
- Ellis Carolyn, Bochner Arthur P., eds. (1996) *Composing Ethnography: Alternative Forms of Qualitative Writing*. Walnut Creek: AltaMira Press.
- Ellis Carolyn; Bochner Arthur P. (2000) *Autoethnography, Personal Narrative, and Reflexivity: Researcher as Subject* [w:] Norman K. Denzin, Yvonna S. Lincoln, eds., *Handbook of Qualitative Research*, 2nd ed. Thousand Oaks: Sage, s. 733–768.
- (2006) *Analyzing Analytic Autoethnography: An Autopsy*. „Journal of Contemporary Ethnography”, vol. 35, no. 4, s. 429–449.
- Goldschmidt Walter (1977) *Anthropology and the Coming Crisis: An Autoethnographic Appraisal*. „American Anthropologist”, vol. 79, no. 2, s. 293–308.
- Herndon Crystal (1993) *Gendered Fictions of Self and Community: Autobiography and Autoethnography in Caribbean Women's Writing* [niepublikowana praca doktorska]. Austin: University of Texas.
- Hirschler Christopher A. (2008) *An Examination of Vegan's Beliefs and Experiences Using Critical Theory and Autoethnography* [niepublikowana praca doktorska]. Cleveland: Cleveland State University.
- Holman Jones Stacy, Adams Tony, Ellis Carolyn, eds. (2013) *Handbook of Autoethnography*. Walnut Creek: Left Coast.
- Kubinowski Dariusz (2010) *Jakościowe badania pedagogiczne. Filozofia. Metodyka. Ewaluacja*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Lionnet Françoise (1989) *Autoethnography: The Anarchic Style of Dust Tracks on a Road* [w:] taż, *Autobiographical Voices: Race, Gender, Self-Portraiture*. Ithaca: Cornell University Press, s. 97–129.

Muncey Tessa (2005) *Doing Autoethnography*. „International Journal of Qualitative Method”, vol. 4, no. 1, s. 69–86.

----- (2010) *Creating Autoethnographies*. London, Thousand Oaks, New Delhi, Singapore: Sage.

Pratt Mary Louise (1994) *Transculturation and Autoethnography: Peru 1615/1980* [w:] Francis Barker, Peter Hulme, Margaret Iversen, eds., *Colonial Discourse / Postcolonial Theory*. Manchester: Manchester University Press, s. 24–46.

Reed-Danahay Deborah, ed. (1997) *Auto/Ethnography: Rewriting the Self and the Social (Explorations in Anthropology)*. Oxford, New York: Berg Publishers.

Reis Mott Simone Silva (2007) *Little World / Mundinho: An „Antropofagic” and Autobiographic Performance* [niepublikowana rozprawa doktorska]. Melbourne: Victoria University.

Richardson Laurel (2000) *Writing: A Method of Inquiry* [w:] Norman K. Denzin, Yvonna S. Lincoln, eds., *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks: Sage, s. 959–978.

Ruiz-Junco Natalia, Vidal-Ortiz Salvador (2011) *Autoethnography: The Social Through the Personal* [w:] Ieva Zake, Michael DeCesare, eds., *New Directions in Sociology. Essays on Theory and Methodology in the 21st Century*. Jefferson, North Carolina: McFarland & Company, s. 193–211.

Trotter Maria (1992) *Life Writing: Exploring the Practice of Autoethnography in Anthropology* [niepublikowana praca magisterska]. Urbana-Champaign: University of Illinois.

Vryan Kevin D. (2006) *Expanding Analytic Autoethnography and Enhancing Its Potential*. „Journal of Contemporary Ethnography”, vol. 35, no. 4, s. 405–409.

Cytowanie

Kacperczyk Anna (2014) *Od redaktora: Autoetnografia – w stronę humanizacji nauki*. „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 10, nr 3, s. 6–13 [dostęp dzień, miesiąc, rok]. Dostępny w Internecie: <www.przegladsocjologiijakosciowej.org>.

Autoethnography – Towards the Humanization of Science

Abstract: The subject of the issue are methodological and applicational aspects of autoethnography. The articles included in *Autoethnography – Technique, Method, or New Paradigm?* are put in two parts: *Part I: Paradigmatic and Methodological Problems of Autoethnography* and *Part II. Applicational Dimension of Autoethnography*. The intention of the editor was to elucidate the tension between **evocative** and **analytic autoethnography** – two main streams of autoethnographical practices – by referring to the statements of key personalities representing these two paradigms: Carolyn Ellis and Leon Anderson. The effect of those efforts is a unique interview with Carolyn Ellis and the first Polish translation of the key article by Leon Anderson in which he introduces the term “analytic autoethnography” to scientific workflow.

Autoethnography contributes to the research process the sensitivity of the researcher and allows to understand the role of investigator’s reflexivity in the process of knowledge production. No other sociological method gives possibility of revealing multidimensional position of the researcher in the research process. This way, we can see autoethnography as a part of research process validation and legitimization, or - in a wider sense - a major constituent of the humanization of science process. This issue is a response to growing interest in autoethnography as a research practice, as well as an attempt to fill publication gap about autoethnography in Polish literature.

Keywords: analytic autoethnography, evocative autoethnography, science humanization, methodology, research practice